

PM - Utvecklad och effektiviserad tillsyn över förorenade områden vid miljöfarliga verksamheter i drift

Denna PM har tagits fram av tillsynssamordnaren för förorenade områden i syfte att stödja tillsynsmyndigheterna avseende att utveckla och effektivisera tillsynen över förorenade områden vad gäller verksamheter i drift. PM:en är uppdelad i två delar. Den första delen utgörs av förslag till tillsynsmyndigheternas eget arbete och innehåller t.ex. förslag till prioriteringsgrunder och målsättningar för tillsynen. Den andra delen utgörs av förslag till hur tillsynsmyndigheterna och verksamheterna kan samverka för att utveckla och effektivisera tillsyn och ärendehantering genom framtagandet av riktlinjer för arbetet.

Under arbetet med PM:en har Uffe Schultz och Urban Lindqvist vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län bidragit med värdefulla erfarenheter och synpunkter. Grunderna till PM:en inklusive dess bilaga är även hämtade från det energihamnsprojekt som Länsstyrelsen i Västra Götalands län genomfört tidigare samt från Länsstyrelsen i Västra Götalands läns interna riktlinjer för föroreningar vid pågående verksamheter.

Motiv till att arbeta med EBH-tillsyn vid verksamheter i drift

Det finns flera orsaker till att arbeta mer strukturerat och strategiskt med tillsyn över förorenade områden avseende verksamheter i drift. Bland dessa kan nämnas att:

- Verksamhetsutövaren finns på plats och det är typiskt sett enklare att föra en dialog avseende åtminstone inventering och utredningar med en verksamhet i drift jämfört med en nedlagd verksamhet.
- Motivationen hos verksamhetsutövaren kan vara högre då det finns flera incitament för verksamhetsutövaren att ta tag i frågorna under drift hellre än att spara kostnader till ett senare skede.
- Förutsättningarna för att genomföra andra åtgärder än en typisk schaktsanering är bättre vid en verksamhet i drift än vid en nedlagd verksamhet. En ökad tillämpning av innovativ teknik ligger i linje med vad som föreslagits i etappmål för förorenade områden.
- Risken för att samhället ska behöva stå för utredningar och åtgärder minskar om tillsynsmyndigheterna bedriver en aktiv tillsyn avseende förorenade områden medan verksamheten fortfarande är i drift.

Del 1 Tillsynsmyndighetens eget arbete

Denna del är avsedd som en utgångspunkt för tillsynsmyndigheternas arbete med förorenade områden vid verksamheter i drift. De målsättningar, prioriteringar, avgränsningar etc. som beskrivs är allmänt hållna och kan behöva anpassas och justeras till den aktuella myndighetens förutsättningar.

Tillsynsmyndighetens målsättning och prioritering

Det övergripande målet är att alla verksamheter med ett förorenat område inom riskklass 1 och 2 ska utredas och vid behov åtgärdas. Denna målsättning gäller i lika hög grad för verksamheter i drift som för nedlagda verksamheter. Prioritering av verksamheter i drift sker även på samma sätt som annan prioritering av arbetet d.v.s. med utgångspunkt från riskklass.

Vad gäller verksamheter i drift kan det dock vara aktuellt att även ta hänsyn till andra faktorer vid prioriteringen. En sådan prioriteringsfaktor kan vara att driva krav på utredningar eller åtgärder i samband med att något händer eller förväntas hända inom verksamheten. Det kan exempelvis handla om att rikta insatser mot verksamheter som genomför byggnationer (t.ex.

ledningsdragningar, ombyggnader, nybyggnader), som förväntas läggas ner inom en överskådlig framtid eller när tillfälle ges av andra skäl (t.ex. förändringar i verksamheten, försäljningar, prövning av tillstånd).

Andra faktorer som kan påverka prioriteringen är industristruktur och geografiska avgränsningar som kan innebära att man gör särskilda satsningar mot en viss bransch eller ett industriområde.

Avgränsning

I den mån IED-verksamheter förekommer bland tillsynsobjekten gäller särskilda regler för dessa. I denna PM tas inte kraven avseende IED-verksamheter upp annat än översiktligt. Det är dock värt att notera att det sannolikt finns vinster att hämta för såväl myndighet som företag i att samordna arbetet med t.ex. statusrapporten med det övriga tillsynsarbetet enligt 10 kap. miljöbalken. Naturvårdsverket ger viss vägledning kring IED-verksamheter här: <http://www.naturvardsverket.se/ied> dock är delarna som avser kopplingen till förorenade områden något begränsade än så länge.

Incitament för verksamheten att hantera föroreningsfrågan under drift

Tillsynen vid verksamheter i drift förs ofta löpande i en dialog mellan myndigheten och verksamhetsutövaren. Det är därför lämpligt att peka på fördelar för verksamheten med att ”ta tag i” föroreningsfrågan under drift istället för att invänta ett senare skede. Exempel på sådana argument/motiv är:

- Om det efter undersökningar visar sig att området är mindre förorenat än vad man kunnat förvänta sig kan resultatet påverka fastighetsvärdet positivt. Bättre kunskap om området kan också leda till en revidering av fastighetens riskklass. I samband med en försäljning av verksamhet eller fastighet kräver köpare nästan alltid att undersökningar har gjorts.
- Utifrån undersökningsresultatet kan riktade saneringsinsatser planeras vilka också kan resultera i en ökning av fastighetsvärdet och/eller leda till en revidering av riskklassen.
- Det är en fördel för en verksamhet att ha kännedom om vad som finns i mark och byggnader inför eventuella ombyggnationer, grävarbeten och andra förändringar. Planering av sådana förändringar går fortare om man inte fördröjs av att göra markundersökningar. Man minskar även risken för överraskningar i form av föroreningar som kan leda till dyra fördröjningar.
- Verksamheter som omfattas av IED-direktivet kommer i många fall att behöva genomföra utredningar i samband med framtagandet av en så kallad statusrapport. Sannolikt kan verksamheten nyttja utredningar som genomförs dessförinnan även till statusrapporten.
- Förutsättningarna för att genomföra åtgärder som tar längre tid samt kräver underhåll och driftinsatser är bättre inom en pågående verksamhet än en nedlagd. Detta då det finns personal på plats som kan sköta drift som en del den normala verksamheten. Sådana åtgärder kan i vissa fall vara mindre kostsamma än en typisk schaktsanering.
- Förutsättningarna för att genomföra stegvisa åtgärder under en längre tidsperiod är bättre inom en pågående verksamhet än en nedlagd, exempelvis kan dessa stegvisa åtgärder planeras och läggas fast i en handlingsplan eller motsvarande. På detta sätt kan verksamhetsutövaren sprida kostnader för åtgärder över en längre tid och även fondera medel årsvis för senare åtgärder. På så sätt minskar riskerna för att verksamheter måste drivas i konkurs för att uppnå tillräcklig reduktion av riskerna med föroreningen.

Tillsynsmyndighetens ambitionsnivå och mål med tillsynsarbetet

I det följande föreslås lämplig ambitionsnivå och mål för tillsynsarbetet i ett antal olika givna situationer.

Befintliga föroreningar (gäller främst objekt inom riskklass 1 eller 2).

- Befintliga föroreningar ska kartläggas översiktligt beträffande typ, omfattning och risk för spridning. En bedömning ska göras i vilken utsträckning föroreningarna utgör risk för människors hälsa och miljön, dels i orört läge och dels om åtgärder görs som berör föroreningen. Uppgifterna kan sammanställas i en lägesrapport eller motsvarande.
- Befintliga föroreningar ska åtgärdas när möjlighet ges. Om kontinuerlig spridning av föroreningar sker och denna spridning inte är försumbar eller om oacceptabel exponering för föroreningarna sker ska åtgärder omedelbart vidtas så att spridningen och/eller exponeringen minskas. Åtgärderna ska göras på sådant sätt att återförorening från kringliggande områden inte sker.
- Påträffas föroreningar som av någon anledning inte kan avlägsnas eller åtgärdas på annat sätt och det föreligger risk för spridning eller exponering ska spridnings- eller exponeringsförhindrande åtgärder vidtas. Observera att även olika administrativa åtgärder kan vara aktuella för att riskhantera föroreningarna.
- En handlingsplan eller motsvarande ska upprättas. Av denna ska det framgå hur och när de mest prioriterade delområdena ska åtgärdas samt hur och när hela verksamhetsområdet på sikt kan åtgärdas. Av planen ska det även framgå i vilka situationer det uppstår eller kan uppstå möjlighet att åtgärda gamla föroreningar och vilka åtgärder som kan och bör utföras då. Det är lämpligt att handlingsplanens genomförande säkras upp på något sätt t.ex. genom avsättande av säkerhet eller motsvarande från verksamhetsutövarens sida. Detta kan t.ex. ske inom ramen för en tillståndsprovning men bör även vara genomförbart inom ramen för tillsynen. Hanteras handlingsplanen och eventuell säkerhet i samband med en provning bör planen inte vara allt för detaljerad. Därmed finns möjligheten kvar till att inom tillsynen kunna anpassa planen efter de faktiska förhållandena.

Nyttillkommande föroreningar (gäller samtliga objekt)

- Ambitionen är att inga nya förorenade områden ska uppkomma.
- Inte heller ska nya föroreningar i redan förorenade områden uppkomma.
- Verksamheter eller processer som kontinuerligt ger upphov till nya föroreningar ska åtgärdas så snart som möjligt.
- Risken för att nya föroreningar uppstår ska kartläggas och risken för att dessa föroreningar inte upptäcks i tid ska bedömas, jfr egenkontrollförordningen 6 §. Uppgifterna ska ingå i den riskanalys som ska göras enligt denna paragraf. Den bör också innehålla uppgifter om hur bolaget ska arbeta för att reducera riskerna.
- För riskfyllda processer eller operationer ska det finnas anvisningar om hur de ska utföras så att inga nya föroreningar uppstår, jfr egenkontrollförordningen.
- Rutiner ska finnas för att snabbt upptäcka läckage, jfr egenkontrollförordningen.
- En beredskap ska finnas för att snabbt åtgärda nya föroreningar. Kravet ska vara att allt nytt spill genast ska tas om hand.
- Ledningar för kemikalier, inkl. olja, ska vara installerade på sådant sätt att läckage snabbt kan upptäckas.

Tillsynsmyndighetens fokus avseende förorenade områden i samband med tillståndsprövning

- I det fall inga tidigare undersökningar eller information om föroreningar finns tillgänglig bör frågan om behov av sådana lyftas tidigt i prövningsprocessen.
- Detaljerade villkor om specifika avhjälpandeåtgärder eller motsvarande bör inte yrkas, sådana frågor hanteras bättre inom ramen för miljötillsynen. Tillståndsvillkor bör främst reglera efterbehandlingsfrågor av mer generell karaktär såsom t.ex. krav på inventering eller översiktlig undersökning. Om tillräcklig kunskap finns om aktuella eller kommande åtgärdsbehov bör frågan om ställande av säkerhet för dessa åtgärder yrkas. Säkerheten kan då kopplas till en handlingsplan eller motsvarande.
- Som minst bör man yrka på att det beslutas om villkor avseende vilka åtgärder som ska vidtas vid avveckling av hela eller delar av verksamheten.
- För att undvika nya föroreningar bör man yrka på att tillståndet innehåller tillräckliga villkor avseende kemikaliehantering och andra delar av verksamheten som kan orsaka förorening.
- För de verksamheter som omfattas av IED-direktivet gäller särskilda regler. För dessa gäller bland annat krav på en statusrapport över föroreningsituationen i mark och grundvatten. I den mån det bedöms som lämpligt kan tillsynsmyndigheten i samband med prövningen av en IED-verksamhet driva frågan om att verksamheten ska genomföra ytterligare utredningar utöver de som krävs enligt reglerna om statusrapport. Det kan exempelvis handla om att utreda sediment eller anläggningar eller andra föroreningar än de som omfattas av prövningen.

Del 2 Utveckling och effektivisering av tillsyn och ärendehantering avseende förorenade områden vid verksamheter i drift

Denna del är avsedd som en utgångspunkt för att underlätta arbetet med föroreningar för tillsynsmyndigheten och en eller flera verksamheter genom enklare, enhetligare och effektivare ärendehantering. Detta kan åstadkommas genom framtagande av riktlinjer för arbetet. Riktlinjerna kan antingen beslutas av myndigheten eller så kan myndigheten och en eller flera verksamhetsutövare komma överens om dessa. Det senare är särskilt lämpligt om reglerna omfattar fler än en verksamhet exempelvis inom ett industriområde. I det följande ges en övergripande bild av vad som är viktigt att tänka på vid formulering av riktlinjer samt vad de bör innehålla. I bilaga ges även ett exempel på hur riktlinjer skulle kunna formuleras.

Utgångspunkter för riktlinjer

Den övergripande utgångspunkten är miljömålet giftfri miljö och miljöbalken. De föreslagna etappmålen för förorenade områden kommer att vara en viktig utgångspunkt när dessa beslutats. Om regionala och lokala miljömål som avser förorenade områden finns tillgängliga är även dessa ett viktigt underlag. Om det bedöms som relevant och lämpligt kan tillsynsmyndigheten i samverkan med verksamheten eller verksamheterna och övriga intressenter ta fram miljömål gällande exempelvis marken, grundvattnet och motsvarande inom en fastighet eller ett avgränsat område. Detta i syfte att utgöra mer detaljerade ramar för arbetet med riktlinjerna samt för att skapa en gemensam ambitionsnivå för ett visst område. Exempel på sådana miljömål kan exempelvis vara att föroreningsnivån i mark inom området inte innebär några oacceptabla negativa hälsoeffekter för människor som vistas inom området eller att ingen oacceptabel spridning av föroreningar sker från området.

Vilka berörs av riktlinjerna

Riktlinjerna bör främst formuleras och tillämpas av de befattningshavare som hanterar frågor gällande föreningar inom myndigheten/kommunen/länsstyrelsen och företag eller företagen. Med företag avses såväl berörda verksamhetsutövare som fastighetsägare. Chefer, politiker eller andra beslutsfattare inom myndighet och företag bör dock vara införstådda med och ge sin acceptans för riktlinjerna. Andra som behöver känna till riktlinjerna är personer som arbetar med övriga hälso-, kvalitets- och miljöfrågor samt planerings-, utvecklings- och exploateringsfrågor. Det är vidare lämpligt att riktlinjerna införs i andra rutiner i respektive organisation samt att det finns rutiner för hur nyanställda, konsulter och entreprenörer m.fl. får information om riktlinjerna.

Vad riktlinjerna bör omfatta

Det är av stor vikt att tydliggöra vilka förutsättningar som gäller för riktlinjerna och när de ska tillämpas. Riktlinjerna bör därför omfatta en beskrivning av vilken geografisk avgränsning som avses, vilka medier (mark, grundvatten etc.) som avses, eventuell begränsning i tiden etc. I det fall områdesspecifika riktvärden för mark, grundvatten, sediment etc. tas fram ska dessa beskrivas och det ska tydliggöras i vilka situationer de gäller, vilken status de har samt hur eventuella avsteg ska hanteras.

Riktlinjerna bör vidare innehålla beskrivning av en tänkt arbetsgång och om vad som gäller för exempelvis myndighetskontakt, egenkontroll och dokumentation för de relevanta situationer som kan bli aktuella. Sådana situationer kan utgöras av undersökningar, saneringsarbeten, andra markarbeten, vid avveckling av verksamhet, vid påträffande av föreningar, vid spill och olyckor samt vid hantering av förorenade massor eller andra relevanta motsvarande situationer.

Man bör i riktlinjerna även ange grunderna för bedömning av åtgärdsbehov, exempelvis kan det vara lämpligt att förtydliga att ett sådant behov kan uppstå även för de fall då ingen faktisk situation, som t.ex. ett markarbete eller motsvarande uppkommit. Därmed blir det tydligare för verksamhetsutövaren att ett åtgärdsbehov även kan aktualiseras som en följd av en utredning eller undersökning eller genom att oacceptabel spridning från området sker.

Exempel på hur riktlinjer kan formuleras

Riktlinjerna bör alltid inledas med att beskriva riktlinjernas omfattning, förutsättningar etc. enligt vad som beskrivs under rubriken ”Vad riktlinjerna bör omfatta”. I det följande ges ett exempel på hur riktlinjer därefter kan formuleras vad gäller avhjälpandeåtgärder och bedömning av åtgärdsbehov, myndighetskontakt, arbetsgång vid ett antal relevanta situationer, masshantering och dokumentation. Noteras bör att exemplet behöver justeras och anpassas till de förhållanden och de förutsättningar som är relevanta i respektive fall.

Riktlinjer för avhjälpandeåtgärder och bedömning av åtgärdsbehov

- Befintliga föroreningar ska åtgärdas när möjlighet ges.
- Om kontinuerlig spridning av föroreningar sker och denna spridning inte är försumbar eller om oacceptabel exponering för föroreningarna sker ska åtgärder omedelbart vidtas så att spridningen och/eller exponeringen minskas.
- Åtgärderna ska göras på sådant sätt att återförorening från kringliggande områden inte sker.
- Påträffas föroreningar som av någon anledning inte kan avlägsnas eller åtgärdas på annat sätt och det föreligger risk för spridning eller exponering ska spridnings- eller exponeringsförhindrande åtgärder vidtas.

Befintliga föroreningar ska åtgärdas när möjlighet finns, t.ex. vid markarbeten och exploateringar. Åtgärdsbehov kan uppstå även för de fall då ingen faktisk situation, som t.ex. ett markarbete eller motsvarande uppkommit d.v.s. ett åtgärdsbehov kan även aktualiseras som en följd av en utredning eller undersökning eller genom att oacceptabel spridning från området sker.

Verksamhetens kontakt med tillsynsmyndigheten

Verksamhetens kontakt med tillsynsmyndigheten är reglerad i lag och förordning för följande situationer:

- Enligt 11 § 10 kap. Miljöbalken ska tillsynsmyndigheten genast underrättas vid upptäckt av föroreningar som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Skyldigheten gäller även om området tidigare ansetts förorenat.
- Enligt 28 § Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd gäller anmälningsplikt för avhjälpandeåtgärder där risken för spridning eller exponering av föroreningar bedöms som mer än ringa.
- Enligt 6 § Förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll ska vad gäller tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter tillsynsmyndigheten genast kontaktas vid driftsstörning eller liknande händelse som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Riktlinjerna bör fokusera på att komplettera redan befintliga regler och inte ersätta dem. Det kan dock vara lämpligt att hänvisa till dessa regler samt tydliggöra att de gäller parallellt med riktlinjerna. Det kan även vara lämpligt att i den mån det behövs förtydliga hur befintliga regler uppfylls på bästa sätt.

Tillsynsmyndigheten ska kontaktas i följande fall:

- Inför markarbeten där det är känt eller kan misstänkas att föroreningar förekommer.
- Vid påträffande av tidigare okänd förorening oavsett om upplysningsplikt gäller enligt 11 § 10 kap. miljöbalken eller inte.

Bilaga Exempel på riktlinjer

- Inför avveckling av hela eller delar av verksamhet, oavsett om detta regleras i tillståndsvillkor eller inte.
- Inför avhjälpandeåtgärder, oavsett om dessa omfattas av anmälningsplikt enligt § 28 Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd eller inte.
- Vid spill eller olycka oavsett om dessa omfattas av underrättelseplikt enligt 6 § Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll eller inte.
- Inför mellanlagring, återanvändning eller återvinning av förorenade massor oavsett om anmälnings- eller tillståndsplikt enligt Miljöprövningsförordningen gäller eller inte.

Arbetsgång vid markarbeten

Inför planerade markarbeten ska följande bedömas i samråd med tillsynsmyndigheten:

- Risk för eller kännedom om föroreningar.
- Behov av utredningar och undersökningar.
- Behov av avhjälpandeåtgärder.

För bedömning av risk för föroreningar samt bedömning av behov för utredningar och undersökningar behöver man beakta befintliga utredningar, undersökningar och åtgärder inom området samt om det bedöms som lämpligt även genomföra en historisk inventering. Om det bedöms finnas ett behov av undersökningar ska en provtagningsplan upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten. Behovet av avhjälpandeåtgärder avgörs av föroreningsituationen vilket innebär att denna måste vara klarlagd i tillräcklig utsträckning. Det är därför viktigt att ta fram ett bra underlag enligt ovan.

En preliminär bedömning av risken för föroreningar samt bedömning av behov för utredningar och undersökningar bör dock göras redan inför den inledande kontakten med tillsynsmyndigheten. I samband med kontakt med tillsynsmyndigheten bör information om vad ärendet gäller (vilka arbeten som planeras), vilken/vilka fastigheter som berörs samt kontaktuppgifter också alltid ingå.

Följande bör särskilt beaktas vid markarbeten:

- Om föroreningar påträffas ska tillsynsmyndigheten omgående underrättas.
- För hantering av massor, se avsnittet om hantering av massor.
- Tillsynsmyndigheten ska underrättas när arbetena är slutförda. Underrättelse kan göras på enkelt vis, t.ex. via e-post.

Arbetsgång vid avveckling av verksamhet

Inför avveckling av hela eller delar av en verksamhet bör en avvecklingsplan skickas in till tillsynsmyndigheten. En avvecklingsplan bör bl.a. redovisa följande:

- Hur olika process- eller anläggningsdelar ska omhändertas och eventuellt rengöras.
- Hur föroreningsituationen i mark, grundvatten och byggnader ska utredas och undersökas.

Vid avveckling av hela eller delar av verksamheten bör det aktuella verksamhetsområdet utredas och undersökas. En historisk inventering utgör grunden för bedömning av undersökningsbehovet inom verksamhetsområdet. Mark- och grundvattenprovtagningar bör utföras på de ställen där man misstänker att det kan finnas föroreningar. Exempelvis där man hanterat och lagrat oljor, kemikalier, råvaror eller avfall. Andra platser som bör undersökas är t.ex. områden där förorenande processutrustning varit placerad. Det kan även bli aktuellt att undersöka byggnader och mark under byggnader samt sediment.

Arbetsgång vid avhjälpandeåtgärder

Inför genomförande av avhjälpandeåtgärder bör tillsynsmyndigheten kontaktas för bedömning av om anmälningsplikt enligt § 28 gäller. En preliminär bedömning av om anmälningsplikt föreligger bör dock göras redan inför den inledande kontakten med tillsynsmyndigheten. I samband med kontakt med tillsynsmyndigheten bör information om vad ärendet gäller (vilka åtgärder som planeras), vilken/vilka fastigheter som berörs samt kontaktuppgifter också alltid ingå. Vid mindre avhjälpandeåtgärder, där risken för spridning eller exponering av föroreningar bedöms som ringa, behövs ingen anmälan utan det räcker med att tillsynsmyndigheten underrättas. Underrättelse kan göras via e-post eller telefon.

Om avhjälpandeåtgärden bedöms som anmälningspliktig ska en anmälan skickas in till tillsynsmyndigheten senast 6 veckor innan man avser att genomföra åtgärden. I det fall områdesspecifika riktvärden tagits fram gäller dessa som utgångspunkt för ambitionsnivå för avhjälpandeåtgärder. Tillsynsmyndigheten kan dock i särskilda fall besluta om en högre ambitionsnivå i det fall detta bedöms som nödvändigt.

Arbetsgång vid spill eller olycka

I det fall spill eller olycka sker så gäller generellt:

- Allt nytt spill ska genast tas om hand. Omedelbara åtgärder ska genomföras för att begränsa och samla upp spill.
- Tillsynsmyndigheten ska omgående underrättas om det inträffade, t.ex. spillens eller olyckans omfattning och art, vilka omedelbara åtgärder som vidtagits samt en preliminär bedömning av undersöknings- och åtgärdsbehov.
- En bedömning av undersöknings- och åtgärdsbehovet ska göras i samråd med tillsynsmyndigheten.
- Vid behov av åtgärder se avsnittet om avhjälpandeåtgärder.
- För hantering av uppgrävda massor, se avsnittet om hantering av massor.
- Efterkontroll av utförda insatser ska redovisas till tillsynsmyndigheten.

Hantering av massor vid fråga om borttransport

Avfallsmottagarna ställer krav på såväl massornas föroreningsinnehåll som dess fysiska egenskaper. Om massorna ska deponeras ställs krav på att en karakterisering utförs enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 2004:10). Representativa prover bör tas i de uppgrävda massorna för att klassificera avfallet inför slutligt omhändertagande.

Hantering av massor vid fråga om mellanlagring

Vid lagring av massor längre tid än ett år kan anmälan eller tillstånd krävas. Skyddsåtgärder såsom täckning och liknande bör tillämpas vid mellanlagring av förorenade massor.

Hantering av massor vid fråga om återvinning

Återvinning av massor innebär att överskottsmassor används för att ersätta ett annat material, t.ex. ett jungfruligt material. Återvinning bör gynna resurshushållning och ske så lokalt som möjligt. En strävan bör vara att återvinna så mycket massor som möjligt inom området. Hänsyn måste dock tas så att massorna inte orsakar föroreningar på nya platser. Vid återvinning av överskottsmassor måste det finnas ett tydligt anläggningsändamål. Syftet får alltså inte vara kvittblivning av massorna. Återvinning av massor för anläggningsändamål kan vara anmälnings- eller tillståndspliktigt beroende på risken för föroreningar. Om föroreningsrisken är ringa råder anmälningsplikt. Lämpligtvis görs först en anmälan till tillsynsmyndigheten som då kan avgöra om anläggningen är så omfattande att det krävs tillstånd.

Bilaga Exempel på riktlinjer

Vid återvinning av massor som uppkommer vid avhjälpandearbeten kan en anmälan om användning av avfall för anläggningsändamål inkluderas i anmälan om avhjälpandeåtgärder.

Återvinning av massor på samma plats där de grävts upp innebär att de i praktiken aldrig blir ett avfall. För sådan återvinning behövs ingen särskild anmälan utan det kan hanteras inom ramen för anmälan om avhjälpandeåtgärder. Behov och omfattning av kontroll av massor innan en sådan användning sker, bör därför behandlas inom ramen för anmälan om avhjälpandeåtgärder.

Ansvar för överskottsmassorna har den som genererar dem, t.ex. beställare, entreprenörer och underentreprenörer. Det övergripande ansvaret har dock beställaren.

Hantering av massor som förs in utifrån

Föreningade massor får inte föras in till området. Vid val av återfyllningsmassor bör ambitionen vara att på sikt förbättra förutsättningarna för en fungerande markmiljö genom att bedöma möjligheterna att återfylla med material som gynnar markmiljön. Det är inte lämpligt ur ett spridningsperspektiv att ha grovt krossmaterial inom området då det kan öka rörligheten på föroreningarna. Ett heterogent material, d.v.s. ett material där kornstorleken varierar, kan öka förutsättningarna för en fungerande markmiljö. Att återfylla med ett heterogent material bör därför eftersträvas när andra tekniska egenskaper inte krävs.

Dokumentationskrav vid utredningar

Alla sorters utredningar såsom undersökningar, riskbedömningar, åtgärdsutredningar och liknande rapporter bör skickas till tillsynsmyndigheten detta oavsett om de föranletts av krav från myndigheten eller skett på helt eget initiativ.

Dokumentationskrav vid avhjälpandeåtgärder samt markarbeten m.m.

När det gäller större markarbeten, avhjälpandeåtgärder m.m. bör dokumentation alltid ske kontinuerligt. Omfattning och detaljeringsgrad av dokumentationen beror på vad som hänt/ska utföras samt åtgärdens/händelsens storlek och komplexitet. Generellt sett är det viktigt att redovisa en beskrivning av åtgärden/händelsen, vilka ämnen och mängder som hanterats samt lokalisering. Det är alltid bra med fotografier samt kartor eller ritningar som visar lokalisering.

Dokumentation bör tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och redovisas direkt till tillsynsmyndigheten. Vid mindre markarbeten behöver dokumentation inte ske för tillsynsmyndighetens räkning.

Dokumentationskrav avseende masshantering

Schaktmassor som används på annan plats än där de grävts upp ska redovisas till tillsynsmyndigheten. Hur, var och vilka mängder av överskottsmassor som återanvänts inom området samt deras föroreningsstatus och hur detta kontrollerats. Mängden schaktmassor, transportörer och mottagare av olika massor som transporterats från området. Dokumentation och genomförande bör tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Dokumentationskrav då förorening påträffas

Lokalisering samt omfattning av påträffad förorening ska dokumenteras och redovisas till tillsynsmyndigheten. I det fall avhjälpandeåtgärder vidtas ska även dokumentationskrav för avhjälpandeåtgärder uppfyllas.

Bilaga Exempel på riktlinjer

Dokumentationskrav vid spill eller olycka

Omfattning av spill samt vidtagna åtgärder ska redovisas till tillsynsmyndigheten så snart som möjligt efter att åtgärderna vidtagits.